

Základní ovládání produktů od Apple

Úplně na začátku je dobré se zmínit o rozložení klávesnice. Klávesy na stolních počítačích od Apple či Macboocích, což jsou vlastně notebooky nemají stejné rozložení, jako klávesnice ve Windows. Jediný rozdíl je v tom, že přibyla klávesa, kterou ve Windows nikdo neznal a že zmizela klávesa Windows, nebo-li Start. Když se tedy posadíte za počítač od společnosti Apple, bude Vám nejspíše divné, že vedle mezerníku není Alt, jak jsme zvyklí z Windowsů, ale nějaká podivná klávesa, zvaná jako cmd. (je na ní nakresleno logo Apple) Tato klávesa je velmi důležitá, protože pomocí ní vykonáváte hromadu funkcí.

Cmd je vedle mezerníku z obou stran. Jak nalevo, tak i napravo. Vedle klávesy cmd je normálně Alt, potom Control a následně klávesa fn. Pokud si zvyknete na tohle podivné rozložení klávesnice, ovládat počítače od Apple Vám nebude činit nejmenší problémy, budete-li znát určité klávesové zkratky. Dříve, než se vrhneme na samotné ovládání, je dobré si ještě zapamatovat jednu kombinaci kláves a to používání kláves Control + Alt. Tato kombinace kláves se nazývá klávesa vOiceover a díky této kombinaci se vykonávají skoro všechny klávesové zkratky. Bez této kombinace kláves, tedy bez klávesy vo, neuděláte na počítačích od Apple skoro nic.

Ovládání pomocí dotykových gest

Zatím co ve Windows byl nevidomý uživatel schopen ovládat počítač jen pomocí hromady klávesových zkratk, v Apple je tomu jinak. Zde může nevidomý uživatel ovládat jak počítač, mobilní telefon, tablet či hudební přehrávač i pomocí dotykové obrazovky, s níž jsou zvyklí pracovat v dnešní době již většinou všichni. Tlačítkové přístroje pomalu odchází a přichází přístroje, které jsou ovladatelné jen dotykem. Apple nabízí i zrakově znevýhodněným občanům ovládání pomocí dotykových obrazovek podobně, jako když dotykové zařízení ovládá vidící osoba. Speciální dotyková gesta, která musí nevidomý uživatel znát, aby mohl přístroje od Apple takto ovládat, fungují pouze v případě, že je zapnutý odečítač obrazovky vOiceover.

Základní dotyková gesta pro ovládání

- Pohyb po položkách- švihání jedním prstem doleva či doprava po dotykové obrazovce.
- Pohyb po položkách v různých nabídkách- švihání jedním prstem nahoru a dolů po dotykové obrazovce.
- Přepínání pohybu po slovech, znacích, řádcích, větách atd.- zatočení prsty v proti směru po dotykové obrazovce. Stejně gesto funguje i na internetu, při čemž se přepínáte mezi odkazy, formulářovými prvky, nadpisy apod.
- Otvírání aplikací či nabídek- dvojí poklepání jedním prstem po dotykové obrazovce.
- Otevření řádku nabídek- poklepání dvěma prsty v horní části dotykové obrazovky.

- Otevření docku- poklepání dvěma prsty v dolní části dotykové obrazovky.
- Otevření výběru aplikací- poklepání dvěma prsty v levém horním rohu dotykové obrazovky.
- Otevření výběru oken- poklepání dvěma prsty v pravém horním rohu dotykové obrazovky.
- Zapnutí a vypnutí clony obrazovky- trojí poklepání třemi prsty na dotykové obrazovce, je jedno kde.
- Zahájení práce s položkou- švihnutí dvěma prsty vpravo po dotykové obrazovce
- Ukončení práce s položkou- švihnutí dvěma prsty vlevo po dotykové obrazovce.
- Přepínání mezi více stránkami, má-li nějaké menu, aplikace či dokument více stránek- švihání třemi prsty vpravo po dotykové obrazovce přesun vpřed, a švihání třemi prsty vlevo po dotykové obrazovce přesun vzad.
- Ztlumení a zesílení Voiceoveru- dvojí poklepání třemi prsty na dotykové obrazovce, je jedno kde.
- Vyvolání funkce zpět např. na internetu- švihnutí dvěma prsty po dotykové obrazovce nejdříve vpravo, vlevo a zase vpravo, tohle gesto se musí provést rychle za sebou, v určitém sledu. Vpravo, vlevo, vpravo.
- Zapnutí plynulého čtení- švihnutí dvěma prsty směrem dolů po dotykové obrazovce.
- Pozastavení a pokračování v plynulém čtení- letmý dotyk dvěma prsty na dotykové obrazovce, je jedno kde.

Pozn.: Dotykových gest je dozajista více, ale o všech se tu rozepisovat nebudu. Zbytek naleznete v nápovědě pro příkazy vOiceoveru, o níž se zmíním na konci tohoto dokumentu. Než přejdu k základnímu ovládní pomocí klávesnice, chci ještě říct, že některá gesta je potřeba si natrénovat např. gesto na přepínání pohybu mezi znaky, slovy, nadpisy, řádky, větami či formulářovými prvky a gesto na vyvolání funkce zpět.

Gesto pro návrat zpět a přepínání mezi stránkami na systému OS X nefunguje. Tyto gesta fungují jen v systému iOS.

Ovládní pomocí klávesnice

Je všeobecně známo, že nevidomý uživatel nemohl dříve ovládat počítače jinak, než pomocí hmatné, obyčejné klávesnice a pomocí hromady klávesových zkratk. I zde, u produktů od Apple se dají počítače, čímž myslím iMacy a Macbooky ovládat nejen pomocí dotykových gest, ale také pomocí klávesnice. Mobilní telefony a tablety od Apple mohou nevidomí uživatelé ovládat zase jen pomocí dotykových gest, ale tato možnost není zatím moc rozšířená. Něco o ovládní produktů dotykovými gesty již znáte, teď přejdeme k ovládní pomocí klávesnice. Z vlastní zkušenosti mohu doporučit ovládní různě kombinovat. Některé z úkonů provádět pomocí dotykových gest, některé z klávesnice. Záleží na každém uživateli, jak se mu bude lépe určitý produkt od Apple ovládat.

Při popisování ovládní z klávesnice budeme skoro neustále používat kombinaci kláves Control + alt, o nichž jsem se už zmínil, že se jedná o klávesu nazvanou jako vo. Takže když se dočtete, že se k nějaké klávesové zkratce používá vo + další

kombinace kláves, víte, že máte stisknout a držet klávesy Control + Alt a poté stisknout další příslušnou klávesu, která bude pro provedení určitého úkonu potřeba. Znáť klávesu Vo je velmi důležité, protože bez ní se při ovládání klávesnice v podstatě neobejdete.

Ovládání z klávesnice

- Zapnutí a vypnutí vOiceoveru- cmd + f5
- Pohyb po položkách- vo + šipka vpravo pohyb vpřed, vo + šipka vlevo pohyb vzad, vo + šipka nahoru pohyb nahoru a vo + šipka dolů, pohyb dolů.
- V různých nabídkách, jako např. v řádku nabídek či při různých příležitostech můžete pro pohyb používat jen samostatné šipky. Jedná se o pohyb v různých zobrazeních atd. Na to časem dojdete sami či nebudete-li si vědět rady, klidně mě kontaktujte. Kontakty uvedu na konci dokumentu.
- otevření aplikace či různých nabídek- vo + mezerník
- Zavření aplikací- cmd + q
- zavírání samostatných oken- cmd + w
- Zavírání nabídek- buď po potvrzení některé z položek nebo klávesou escape.
- Skrytí aplikace- cmd + h
- Přepínání mezi aplikacemi- cmd + tab

- Potvrzení výchozí akce v nabídkách- enter.
- Vyvolání spotlightu- cmd + mezerník
- Přepínání mezi různými druhy zobrazení- cmd + klávesy 1 až 4 na alfanumerickém bloku klávesnice. (pozn. osobně nejvíc využívám sloupcové a seznamové zobrazení).
- zjištění, v jaké aplikaci zrovna jsme a počet zpuštěných aplikací- vo + fn + f1
- Zjištění, v jakém okně se právě nacházíme- vo + fn + f2
- Zjištění, na jakém jsme aktuálně řádku- vo + fn + f3
- Zjištění, V jaké oblasti se právě nacházíme a oznámení o tom, na čem je zrovna kurzor- vo + fn + f4
- Zjištění, jestli máme něco označeno- vo + fn + f6
- Vyvolání nabídky aplikací- vo + fn + f1 dvakrát rychle za sebou
- Vyvolání nabídky oken- vo + fn + f2 dvakrát rychle za sebou
- Vyvolání řádku nabídek- vo + m
- Vyvolání doplňkových nabídek- vo + m dvakrát rychle za sebou
- Vyvolání context menu- vo + shift + m
- Přejítí do docku- vo + d
- Přejítí do uživatelské složky- vo + shift + h (pozn. Tato klávesová zkratka má více významů. Např. na internetu Vás vhodí na domovskou stránku).
- Otevření dialogu počítač- vo + shift + c (Tato klávesová zkratka má též více významů v různých aplikacích. V tomhle dialogu se zobrazují všechna připojená zařízení např. Flash disk apod).
- Vysunutí přidavného zařízení v dialogu Počítač např. flash či harddisk- cmd + e
- otevření dokumentů- vo + shift + o
- Otevření veškerých nainstalovaných aplikací- vo + shift + a

- Otevření složky stahování- vo + l
- Přesunutí položky do koše- cmd + backspace
- Vysypání koše- cmd + shift backspace
- Přidání souboru do více násobného výběru- vo + cmd + mezerník (pozn. Tato zkratka funguje i na odstranění souboru z více násobného výběru. Při použití této zkratky doporučuji přepnout zobrazení do seznamového, připadá mi to pro přidávání do více násobného výběru v tomhle zobrazení nejlepší).
- zkopírování souboru či označeného textu do schránky- cmd + c
- Zkopírování poslední přečtené fráze vOiceoverem do schránky- cmd + alt + shift + c
- Vložení souboru či označeného textu ze schránky- cmd + v
- Přesunutí označeného souboru či textu na určité místo- cmd + alt + v
- Uložení souboru- cmd + s
- Vytvoření duplikátu nebo-li kopie souboru- cmd + shift + s
- Zapnutí a vypnutí clony obrazovky- vo + fn + shift + f11
- Zapnutí a vypnutí rychlé navigace- šipka vpravo a šipka vlevo stisknout současně
- Přečtení značky nápovědy na položce- vo + shift + h
- Rozbalení nebo sbalení seznamu či rozbalovacího trojúhelníčku- vo + přehláska
- Označení položky pro přetažení- vo + čárka
- Spuštění položky pro přetažení na kurzor Voiceover- vo + tečka. (Pozn. Dvě výše zmíněné zkratky, s tím přetažením se využívají především při instalaci souborů).
- Zahájení interakce neboli zanoření - vo + shift + šipka dolů(např. tabulka, html obsah atd.)
- (Tuto zkratku lze použít i např. na ikonách, kdy se chceme dozvědět jak se daná položka správně píše)
- Ukončení interakce- vo + shift + šipka nahoru
- Zahájení a ukončení výběru- vo + enter (pozn. Tato zkratka se používá především tehdy, chceme-li označovat části textu např. na internetu nebo v textovém souboru).
- Přejít na sprátenou oblast- vo + j (např. v mailovém klientu přejde ze seznamu zpráv na obsah vybrané zprávy a naopak)
- Přejít ukazatelem myši na kurzor vOiceover- vo + cmd + f5
- Kliknutí tlačítkem myši- vo + shift + mezerník
- Přejít na začátek dokumentu- cmd + šipka nahoru
- Přejít na konec dokumentu- cmd + šipka dolů
- Přejít na začátek řádku- cmd + šipka vlevo
- Přejít na konec řádku- cmd + šipka vpravo
- Pohyb po slovech- vo + šipka vpravo nebo vlevo
- Pohyb po znacích- vo + shift + šipka vpravo nebo vlevo
- Pohyb po řádcích- šipky
- Zapnutí plynulého čtení- vo + a
- tučné písmo- cmd + b
- Kurzíva- cmd + i
- Podtržené písmo- cmd + u

- vyhledávání chyb v textu- vo + cmd + e další chyba, vo + cmd + shift + e předchozí chyba
- Přejít na začátek např. na internetové stránce- vo + shift + šipka doleva
- Přejít nakonec např. na internetové stránce- vo + shift + šipka doprava
- Vyvolání webového rotoru- vo + u
- Vyvolání utility vOiceover- vo + fn + f8
- Pohyb po položkách v nastavení vOiceoveru např. hlasitost, výběr hlasu apod.- vo + cmd šipka vpravo nebo doleva
- Změna nastavení parametrů vOiceoveru- vo + cmd šipka nahoru nebo dolů, pokud jsme na položce, jejíž parametry chceme změnit.
- Tvorba složek- cmd + shift + n
- Přejmenovávání souborů či složek- enter (Pozn. Při použití této zkratky je potřeba stát na složce či souboru, který chceme přejmenovat).
- Vyvolání nastavení aplikace, v níž zrovna jsme- cmd + čárka (Pozn. Tato zkratka vyvolá nastavení vždy té aplikace, v níž se zrovna nacházíme. V Mailovém klientu vyvolá veškerá nastavení aplikace Mail, v Safari veškerá nastavení Safari či ve Skype veškerá nastavení Skype apod.)
- Vyvolání informací o souboru či složce- cmd + i
- Vyvolání nápovědy vOiceoveru- vo + h
- Vyvolání nápovědy pro veškeré příkazy vOiceoveru- vo + h dvakrát rychle za sebou

Zkratky, fungující jen se zapnutým keyboard commanderem

- Zjištění data a času- pravý alt + t
- Otevření mailového klienta- pravý alt + m
- Zjištění nepřečtených mailů- pravý alt + u
- Otevření internetového prohlížeče Safari- pravý alt + s

Ovládání pomocí rychlé navigace

Abychom při pohybu po položkách nemuseli neustále držet klávesu vo máme k dispozici režim rychlé navigace, pomocí kterého můžeme pohyb po položkách provádět jen šipkami, stejně jako je tomu ve Windows. Zároveň nám tento režim nabízí pár užitečných klávesových zkratk, které nám práci v systému Mac OSX usnadní. Význam tohoto režimu oceníte zejména na internetu, ale dá se velmi dobře využít ve většině aplikací. Jediná situace, kdy je lepší jej vypnout, je při práci s textem, kdy se v případě aktivní rychlé navigace funkce kurzorových šipek mění, takže se nejde v textu pohybovat klasicky po znacích šipkami vpravo či vlevo. Pokud se vám při editaci textu nechce rychlou navigaci vypínat, můžete s editačním polem zahájit interakci, poté budete moci do pole psát stejně, jako kdyby jste navigaci vypnuly. Tenhle způsob je užitečný v případech, kdy potřebujete vyplnit nějaký formulář na internetu, či při nastavování aplikací, kdy je třeba něco zapisovat v editačních polích. Osobně navigaci při práci s textem vypínám, takto totiž stačí využít

jen jednu zkratku.

Rychlou navigaci zapneme či vypneme klávesovou zkratkou levá+pravá šipka.

Klávesové zkratky v režimu rychlé navigace

- Zahájení interakce- šipka vpravo+šipka dolů- (klasicky vo+shift+šipka dolů)
- Ukončení interakce- šipka vlevo+šipka dolů (klasicky vo+shift+šipka nahoru)
- potvrdit položku- šipka nahoru+šipka dolů (klasicky vo+mezerník)

Zkratky pro přeladování rotoru (lze použít jen při zapnuté rychlé navigaci a slouží zejména při práci na internetu)

- Přeladění o položku vpravo- šipka nahoru+šipka vpravo (nadpisy, odkazy atd.)
- Přeladění o položku vlevo- šipka nahoru+šipka vlevo

Jakmile začnete Mac používat, sami si časem najdete způsob, jak co nejlépe rychlou navigaci využít. Osobně ji využívám téměř všude. Kromě práce s textem a s některými nabídkami, kde je nutné ji vypnout.

Vysvětlení několika základních pojmů

Finder

Jedná se v podstatě o průzkumník, který znáte z Windows.

Track pad commander

Jde o dotykovou plochu, díky které se dá systém OS X ovládat za pomoci dotykových gest, pokud je zapnutý vOiceover. Pokud není, dotyková plocha funguje jako běžná dotyková myš na noteboocích.

Keyboard commander

Jedná se o speciální funkci klávesnice. Když je zapnutý, lze používat speciální klávesové zkratky, které jsou v něm nastaveny. Lze se tak rychle dostat např. (k zjištění data a času, otevření aplikace mail, otevření internetového prohlížeče apod).

Spotlight

Jde o vyhledávač. Stačí, když do tohoto vyhledávače napíšete část názvu aplikace či souboru a vyběhne Vám několik návrhů. Pomocí šipek nahoru a dolů si určitý návrh vyberete a pomocí klávesy Enter potvrdíte. Lze se tak rychle dostat do všech aplikací či textových souborů v systému bez toho, aniž by bylo potřeba se k nim složitě propracovávat přes několik dialogů nebo nabídek.

Rotor

Jedná se o funkci, která usnadňuje pohyb v systému. Pomocí Rotoru si můžete navolit, jestli se budete pohybovat po znacích, slovech, nadpisech, formulářových prvcích apod. Tuto funkci využívám především na internetu.

Ještě několik informací závěrem

Při ovládání Apple, především systému OS X se setkáte jistě s několika věcmi. V podstatě skoro při každé příležitosti budete využívat řádek nabídek, stavové, nebo-li doplňkové nabídky a kontextové menu. S těmito věcmi se pojí několik bodů, které je potřeba si pamatovat. Jedná se o následující informace:

- Položky v řádku nabídek se neustále mění. Záleží, při jaké příležitosti tento řádek vyvoláte. V každé aplikaci v systému OS X jsou v řádku nabídek jiné položky. Jediné, co zůstává stejné a neměnné je položka Apple, kterou najdete v řádku nabídek vždy.
- V doplňkových nabídkách naleznete např. stav baterie, jste-li na Macbooku, též můžete skrze tyto nabídky ovládat hlasitost systému, zjišťovat čas a datum či vyvolat oznamovací centrum.
- Kontextové menu má stejnou funkci jako ve Windows. Jakou má tohle menu funkci, to dle mě není potřeba vysvětlovat.

Další dvě věci, které je potřeba si ujasnit je rozdíl mezi systémy. V celém dokumentu se objevují dva systémy a to systém OS X a systém iOS.

- iOS se nepoužívá na počítačích, ale na jiných produktech od Apple, např. na iPhone.
- OS X je systém, který se používá především na počítačích, např. na Macbooku.

Kontaktní údaje

Jsem připraven pomáhat a radit. Proto, nebudete-li si něčím jistí či pokud budete chtít něco osvětlit, neváhejte a kontaktujte mě.

email: giebisch@seznam.cz

Skype- karel.xp

Mobil: 739400879